

Kısaca Konu Başlıkları gizle

1 a. I. Dünya Savaşı (1914 - 1918)

1.1 Savaşın Nedenleri

1.2 Savaşın Çıkışı

2 b. Osmanlı Devleti'nin Savaşa Giriş Nedenleri

3 c. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Savaştığı Cepheler

3.1 Çanakkale Cephesi

3.2 Kafkas Cephesi

3.3 Kanal Cephesi

3.4 Suriye-Filistin Cephesi

3.5 Irak Cephesi

3.6 Hicaz-Yemen Cephesi

3.7 Galıçya-Romanya-Makedonya Cepheleri

a. I. Dünya Savaşı (1914 - 1918)

I. Dünya Savaşı dünyayı etkileyen; birçok insanın ölmesine, sakat kalmasına ve büyük maddi kayıplara sebep olan bir savaştır. Bu savaşın nedenleri özellikle 19 ve 20. yüzyıllarda aranmalıdır.

I. Dünya Savaşı başlamadan önce İttifak (**Bağlaşma**) ve İtilaf (**Anlaşma**) Blokları oluşmuştu. Almanya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve İtalya İttifak Bloku ülkeleriydi. İngiltere, Fransa ve Rusya ise İtilaf Devletlerini oluşturuyordu. İtalya, savaş esnasında gizli Londra Antlaşması ile İtilaf Bloku'na geçmişti.

Savaşın Nedenleri

Sanayi İnkılabı

Büyük devletlerin ham **madde** ve sömürge arayışları

Avrupa'daki kuvvetler dengesinin bozulması

Fransız İhtilali

Silahlanma yarışı ve ortaya çıkan bloklaşma

Hanedan çekişmeleri

Milliyetçilik düşüncesi

Liberalizm hareketler

Savaşın Çıkışı

28 Haziran 1914'te Avusturya-Macaristan Velihtı **Francis Ferdinand**'ın (**Franz Ferdinand**)

Bu PDF içerik konuanlatimi.net sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

Saraybosna'da Sırp **Gavrilo Princip (Gavrilo Prinsip)** tarafından öldürülmesiyle savaşı başlatacak ilk olay gerçekleşti. Olaydan hemen sonra Avusturya-Macaristan, Sırbistan'a 48 saat süreli bir ulti-matom verdi.

Sırp-ların bu ulti-matoma olumlu yanıt vermemesi üzerine Avusturya-Macaristan 28 Temmuz 1914'te Belgrat'ı bombaladı ve böylece savaş fiilen Balkan topraklarında başladı. Rusya'nın Sırbistan'ın, Almanya'nın da Avusturya'nın yanında yer alması ve İngiltere ile Fransa'nın da Rusya'yı desteklemesi sonucu savaş daha da yayıldı.

b. Osmanlı Devleti'nin Savaşa Giriş Nedenleri

I. Dünya Savaşı çıktığında Osmanlı Devleti'nin önünde üç seçenek vardı: Almanya'nın yanında savaşa girerek Balkan Savaşlarındaki kayıpları telafi etmek, tarafsız kalarak devletin toprak bütünlüğünü korumaya çalışmak, İtilaf Devletleri ile birlikte savaşa girmek.

Osmanlı Devleti yöneticileri, devlet savaşa katılmasa da devletin topraklarının paylaşıl-mak istendiğinin farkındaydı. Bu nedenle Osmanlı Devleti, savaşta tarafsız kalmak yerine kendine müttefik aramaya başladı. İttihat ve Terakki Fırkası üyeleri ilk olarak İngiltere, Fransa ve Rusya'ya ittifak teklifinde bulunmuştu ancak bu teşebbüslerden bir netice alınamadı.

Gelişen olaylar sonucunda kendisine müttefik bulamayan İttihat ve Terakki Hükûmeti ileri gelenleri ile Almanya ile uzlaşma zemini aramaya başladı. 27 Temmuz 1914 tarihinde İstanbul'da başlayan müzakere süreci 2 Ağustos 1914 tarihinde bir ittifak anlaşması ile sonuçlandı. Almanya'nın İngiltere ve Rusya karşısındaki durumunu rahatlatıcak olan bu antlaşma, Almanya'nın İstanbul Büyükelçisi **Wangenheim (Vangenhaim)** ile Sadrazam **Sait Halim Paşa** arasında imzalandı.

Bu antlaşmaya göre Osmanlı Devleti fiilen savaşa girmeyi kabul etmişti. Almanya böyle bir ittifak ile savaştaki cephe yükünü azaltmanın yanı sıra Osmanlı Devleti'nin jeopolitik ve jeostratejik konumundan, insan gücünden ve ham maddesinden yararlanmak istemiştir.

Osmanlı Devleti ve Almanya arasında yapılan bu ittifak antlaşmasından kısa süre sonra İngiliz ve Fransız donanmalarının takip ettiği Goeben ve Breslau (**Goben ve Breslav**) isimli iki Alman gemisinin Türk karasularını geçmesi üzerine siyasi bir kriz yaşandı.

Osmanlı tarafından satın alındığı belirtilerek İngiltere'ye teslim edilmeyen, Yavuz ve Midilli adı verilen bu gemilerin 29-30 Ekim 1914 gecesi Rus liman ve şehirlerini bombalaması

üzerine Osmanlı Devleti'ne 1 Kasım 1914'te Rusya, 5 Kasım 1914'te ise İngiltere ve Fransa savaş ilan etti.

c. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Savaşığı Cepheler

I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti üç kıtada İtilaf Devletleri ile mücadele etmiştir. Osmanlı Devleti'nin savaşığı cepheleri Haritada gösterilmiştir.

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin savaşığı cepheler

Çanakkale Cephesi

İtilaf Devletleri tarafından bu cephenin açılmasının nedeni İstanbul'u ve Boğazları ele geçirmek ve Osmanlıyı savaş dışı bırakarak Osmanlı-Alman ittifakını bozmaktır. Böylece karışıklıklar içindeki Rusya'ya askerî yardım ve malzeme akışı daha kolay gerçekleşebilecek

Bu PDF içerik konuanlatimi.net sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

ve hâlen tarafsızlıklarını korumaya devam eden Balkan Devletleri, İtilaf Devletleri safına çekilebilecekti. İtilaf Devletlerinin bu başarısızlığında öne çıkan isimlerin içerisinde **Cevat (Çobanlı) Paşa** da yer almaktaydı. Cevat Paşa müttefik donanmasının çekilmesini izlemiş ve **“Gittiler... Geçemediler... Geçemeyecekler...”** demişti.

Cevat Paşa'ya yıllar sonra 18 Mart 1915 gününün en kıymetli anı Cevat (**Çobanlı**) Paşa sorulduğu **zaman**: **“O gün, güneşin son ışıklarıyla Boğaz'dan perişan hâlde çıkmakta olan düşman filosunun görünüşü idi.”** cevabını verir. Cevat Paşa, Çanakkale bombardımanında gösterdiği üstün şecaat ve gayretten dolayı **“Altın Muharebe Liyakat Madalyası”**yla ödüllendirildi.

Almanya Devleti tarafından ikinci rütbeden **“Croix de Fer” (Kıroiks de Fer)** nişanı verildi. Ayrıca Avusturya-Macaristan İmparatoru tarafından ikinci rütbeden **“Merit Militer” (Askerî Meziyet)** Madalyası verildi. Ayrıca 18 Mart günü zaferden dolayı **II. Kaiser Wilhelm (Kayzır Vilhelm)**, 20 Mart 1915 tarihli telgrafında Cevat Paşa'yı tebrik etmiştir...

Gelibolu'da bulunan 3. Kolordu Komutanı **Esat (Bülkat) Paşa** da zaferi tebrik için Cevat Paşa'ya şu telgrafi gönderir: **“Dünkü başarısından dolayı Boğaz'ın şanlı müdafaasını büyük bir kıvançla Kolordu adına kutlar ve gösterilen fedakârlıklarını överek daha pek çok başarılarla erişmelerini yüce Allah'tan niyaz ederim.”** Ahmet Yurttakal, **“Çanakkale Müstahkem Mevkii Komutanı Cevat Paşa”**, s.169. (Düzenlenmiştir.).

18 Mart 1915'te başlayan genel hücumda Boğaz'ı geçmek isteyen İngiliz ve Fransız savaş gemileri ağır bir mağlubiyet alarak geri çekilmek zorunda kalmıştı. 25 Nisan 1915 tarihinde başlayan kara harekâtında da Mustafa Kemal ile kahraman Türk komutan ve askerlerinin üstün gayretleri neticesinde başarısız olan İtilaf Devletleri, 10 Ocak 1916'da Çanakkale'den tamamen çekilmiştir.

İsimler	Çanakkale'deki Görevi
M. Kemal (Atatürk)	Anafartalar Grup Komutanı
M. Fevzi (Çakmak)	5. Kolordu / Anafartalar Grup Komutanı
Yakup Şevki (Subaşı)	19. Piyade Tümen Komutanı

İsimler	Çanakkale'deki Görevi
Kâzım (Karabekir)	14. Piyade Tümen Komutanı
İzzettin (Çalışlar)	19. Piyade Tümen Komutanı / Kurmay Başkanı
M. Selahattin (Adil)	12 ve 13. Piyade Tümen Komutanı
Şükrü Naili (Gökberk)	7. Piyade Tümen Kurmay Başkanı
Mehmet Arif	5 ve 11. Piyade Tümen Kurmay Başkanı
Kemalettin Sami	Kuzey Grup Kurmay Başkanı
Fahrettin (Altay)	3. Kolordu Kurmay Başkanı
Kazım (İnanç)	5. Ordu Kurmay Başkanı
Cevat (Çobanlı)	14. Kolordu Komutanı
Nihat (Anılmış)	2. Ordu Kurmay Başkanı
M. Şefik (Aker)	27. Alay ve 19. Tümen Komutanı

Çanakkale Savaşları sonunda I. Dünya Savaşı iki yıl uzamış, Osmanlı toprakları ve başkent İstanbul, erken gelecek bir işgalden kurtulmuştur. İtilaf Devletleri bu cephede uğradıkları yenilgiden dolayı prestij kaybetmiştir.

Çanakkale Zaferi sonrasında İngiltere'de hükûmet değişikliği yaşanırken Rusya'ya ihtiyacı olan yardım ulaştırılamamış ve bir süre sonra Çarlık rejimi yıkılmıştır.

Türk milletinin inancını güçlendiren bu zafer Millî Mücadele'ye ilham kaynağı olmuştur. İtilaf Devletlerinin sömürgesi konumunda olan coğrafyalar, Çanakkale Zaferi ve Türklerin başarılarından oldukça etkilenmiştir.

Savaşta henüz tarafsız konumda olan Bulgaristan, İttifak Devletleri yanında savaşa girmiş ve böylece Almanya ile Osmanlı Devleti arasında kara bağlantısı sağlanmıştır. Başta Mustafa Kemal olmak üzere çok sayıda Türk subayının ismi tarihe altın harflerle yazılmıştır. Ancak bu cephede ülkenin eğitim görmüş binlerce aydınının şehit olması ülkenin gelecekteki sosyopolitik durumunu etkilemiştir. İki yüz elli bin civarındaki şehidimize karşılık İtilaf

devletlerinin kaybı da yaklaşık bu sayıda olmuştur.

Kafkas Cephesi

Osmanlı Devleti tarafından bu cephenin açılma amacı Kars, Ardahan ve Batum'u geri almak, Rus kuvvetlerinin Basra Körfezi'ne inerek İngiliz birlikleri ile birleşmesini önlemek, Anadolu'daki Türklerle Orta Asya'daki Türkleri birleştirmektir. Ancak 22 Aralık 1914'te girişilen Sarıkamış Harekâtı başarısızlıkla sonuçlandı. Bu başarısızlıkta komuta heyetinin taktik hataları kadar arazi ve mevsim şartları da etkiliydi.

Genelkurmay Başkanı ve Başkomutan Vekili Enver Paşa'nın emri ile üzerinde askerlerin kara kışa ve tipiye karşı Allahu Ekber Dağlarından geçmeye çalışması Sarıkamış faciasını beraberinde getirdi. Kafkas muharebelerinde Rusya; Erzurum, Trabzon, Van, Muş, Bitlis, Bayburt ve Erzincan'ı işgal etti. Ancak Ekim 1917 ihtilali nedeniyle Rusya ile önce 18 Aralık 1917 tarihinde Erzincan Ateşkesi ardından da 3 Mart 1918 tarihinde Brest-Litovsk Antlaşması imzalandı.

BrestLitovsk Antlaşması ile Osmanlı Devleti savaşta kaybettiği yerleri ve **93 Harbi**'nden sonra Rusya'ya verilmiş olan Elviye-i Selâse'yi (**Kars, Ardahan ve Batum**) geri aldı. 1917 Bolşevik İhtilali'nden sonra Bakü ve çevresinde Bolşevik Ermenilerinin yönetimi ele geçirmeye yönelik faaliyetleri artmıştı. Bu durum karşısında Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin Osmanlı Devleti'nden askerî yardım **talep** etmesi üzerine Enver Paşa'nın emri ile 5 Nisan 1918'de bir ordu kuruldu.

Bu karardan üç gün sonra Nuri Paşa yanında 149 subay, 488 onbaşı ve er ile Musul'dan Azerbaycan'a doğru yola çıktı. 20 Mayıs'ta ordu Azerbaycan bölgesindeki Zengezur'a girdi. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin daveti ile Türk birliklerinin Gence'ye gelmesinden sonra çatışmalar 5 Temmuz'da Ağsu bölgesinde başladı ve iki gün süren savaştan sonra bölge ele geçirildi.

Daha sonra Kürdemir, Göyçay, Şamahı uğrunda geniş çaplı savaşlar başladı. Yaşanan büyük kayıplara ve zorluklara rağmen Kafkas **İslam** Ordusu ilerlemeyi başardı ve Bakü'nün yakınlarına kadar geldi. 15 Eylül'de Bakü'ye giren Kafkas İslam Ordusu komutanları Nuri Paşa, Halil Paşa, Mürsel Paşa ve diğer komutanlar büyük sevgi gösterisiyle karşılandı.

Kanal Cephesi

Mısır'ı İngilizlerden geri alabilmek, İngiltere'nin Hindistan ve Uzak Doğu sömürgeleriyle bağımlı kesmek için Osmanlı Devleti tarafından açılan bir cepheydi. Almanlar tarafından

Bu PDF içerik konuanlatimi.net sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

planlanan Kanal Harekâtı'nı 4. Ordu Komutanı Cemal Paşa yönetiyordu.

İki defa gerçekleştirilen Kanal Harekâtı sonrasında başarılı olunamayınca İngiliz birliklerinin karşı taarruzu başladı. Bu taarruz sonrasında İngilizler Sina Yarımadası'nı ele geçirmiş ve Suriye-Filistin Cephesi'ne yönelmişti. Osmanlı padişahı ve halifesi olan Sultan V. Mehmet Reşat'ın İslam dünyasına yönelik cihat çağrısının karşılık bulamadığı bu cephede ümmetçilik politikasının etkili olmadığı görüldü.

Suriye-Filistin Cephesi

İngiltere'nin Uzak Doğu sömürgeleriyle bağını kesmek için Osmanlı Devleti tarafından açılmış olan Kanal Cephesi'nin devamı niteliğindedir. 1918'de Şera Savaşlarıyla durdurulan İngilizler bunu izleyen Nablus Savaşları sonunda Hayfa, Akka ve Şam'ı işgal etti. 27 Ekim 1918'de Halep, İngilizlerin eline geçti.

Irak Cephesi

Afrika ve Hindistan yolunun güvenliğini sağlamak, Abadan ve Irak petrollerini ele geçirmek, Rus Çarı'na güneyden yardım götürmek amacıyla İngiltere'nin açtığı cephe. Osmanlı Devleti, 1914 yılı Kasım ayının ilk günlerinden itibaren Basra Körfezi'ne asker çıkaran İngilizlere karşı kısa süre sonra direniş göstermeye başladı.

Kısa süre içerisinde tekrar ileri harekâta başlayan İngilizler, Kurna mevkiini ele geçirdi ve burada 38. Fırka Komutanı Albay Suphi Bey ile çok sayıda subay ve askeri esir aldı. Bunun üzerine Basra'nın geri alınması için görevlendirilen Kurmay Binbaşı Süleyman Askerî Bey, 11 Nisan 1915 günü başlayan ve üç gün süren taarruzda başarılı olamadı.

İngilizler, bir yıla yakın bir süre bölgeyi kontrol altına almışlarsa da İngiliz **General Townshend (Tovnşend)** komutasındaki 6. Hint Tümeni 7 Aralık 1915 tarihinde başlayan ve yaklaşık beş ay süren bir kuşatma sonrasında Kut'ül-Amâre'de büyük bir bozguna uğradı.

General Townshend komutasındaki İngiliz ordusu, kuşatılmış bulunan kuvvetlerini kurtarmak için 21 Ocak, 7 Mart, 7 Nisan ve 24 Nisan 1916 tarihlerinde dört defa çemberi yarma teşebbüsünde bulunduysa da başarılı olamadı. VI. Ordu Komutanı Halil (Kut) Paşa komutasındaki Türk birlikleri İngiliz General Townshend ve 6. Hint Tümenini esir aldı.

Kut'ül-Amâre Zaferi'nden sonra güç dengesini ele geçiren İngilizler 11 Mart 1917'de Bağdat'ı almayı başardı. Böylece İngilizler Musul vilayeti dışında bütün Irak'ı ele geçirdi. İngilizler 30 Ekim 1918'de mütarekenin imzalanmasından sonra 8 Kasım'da Musul'u işgal

etti.

Hicaz-Yemen Cephesi

İngiltere ile görüşme hâlinde olan Hicaz Emiri Şerif Hüseyin 27 Haziran 1916'da Osmanlı'ya karşı isyan etmişti. Bu sırada İngiliz Askerî İstihbarat Şubesi'ne bağlı bir ajan olarak Arap Yarımadası'nda Osmanlı Devleti'ne karşı yürütülen isyanını daha sistematik olarak yürütülmesinde rol sahibi olan kişi **T. E. Lawrence**'ı (**Lavrins**). Şerif Hüseyin kendisine vadedilen "**Büyük Arabistan Krallığı**" hayalini gerçekleştirmek için Lawrence'ın yardımıyla Mekke, Cidde ve Taif'i ele geçirdikten sonra Ekim 1916'da kendisini Arabistan Kralı ilan etti. Hicaz-Yemen Cephesi'nde bazı Arap aşiretlerinin İngilizlerle birlikte hareket etmesi ümmetçilik akımının etkisini yitirdiğini gösterir.

I. Dünya Savaşı bitmesine rağmen sadece Medine direniyordu. Bu arada Medine ulemasının fetvası alınarak Ravza-i Mutahhara'da bulunan kutsal emanetler, İngilizlerin eline geçmemesi için tren ile İstanbul'a yollandı. İngiliz casusu Lawrence tarafından "**Çöl Kapları**" olarak isimlendirilen Fahreddin Paşa, hükûmetin "**teslim olun**" emrine rağmen askerlerine şu konuşmayı yapmıştı:

Ey Nas!.. Size bin üç yüz yıl öncenin bu kubbeleri çınlatan ilahi, mukaddes sesiyle hitap ediyorum. ve mübarek kabrinde hây (**diri**) olan Peygamberi Zışanımızı Hazret-i Muhammed Sallâllâhu-âleyhi vesellem huzurunda yemin ederek diyorum ki biz ne kadar kuvvetli düşmanlar karşısında bulunursak bulunalım, Allah-u Taala'nın izni ve onun resulü ekreminin şefaati ile zerre kadar umutsuzluğa düşmeden mukaddes bildiğimiz mücadelemize devam edeceğiz.

İngiliz altunlarına karşılık İslam kanı dökmekten zevk alan karşımızdakiler Medine'nin Suriye ile yegâne muvasala hattı (bağlantı yolu) olan demir yolunu muhtelif yerlerden kestikten sonra Urbanın (**Bedevilerin**) şehre erzak getirmelerini men ile Medine'yi cebren alacaklarından bahisle şimdiden teslim olmamızı teklif ediyorlar... *Feridun Kandemir, Fahreddin Paşa'nın Medine Müdafaası, s. 148-149 (Sadeleştirilmiştir.)*

Galiçya-Romanya-Makedonya Cepheleri

Osmanlı Devleti'nin aynı safta yer aldığı Bulgaristan ve Avusturya-Macaristan'a yardım için asker gönderdiği cephelerdir. Bu cephelerde Romanya, Fransa ve Rusya'ya karşı savaşıldı.

Bu PDF içerik konuanlatimi.net sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

Kaynak:12.Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabı (PDF)

İnkılap Tarihi Ders Notları